

A Majális utcától az atyhai kollektív gazdaságig Zalányi Tibor életútja I.

Húsz éve, 1992. augusztus 21-én halt meg nagyapám, Zalányi Tibor mezőgazdasági mérnök, tanár. Az évforduló kapcsán átnéztem hagyatékát, megpróbáltam rekonstruálni életútját. Ez a hagyaték több érdekes dokumentumot is tartalmaz, életútja jellemző példája a két világháború között nevelkedett erdélyi magyar értelmiségi II. világháború utáni helyzetének.

Zalányi Tibor életútjának összeállításához elsősorban személyes kéziratait szolgáltatott alapot. Hagyatékában fennmaradt két kézirat, egy A4-es méretű jegyzetfüzet, amely 106 oldalt tesz ki (helyenként hiányoznak oldalak), és egy A5-ös méretű kis jegyzetfüzet, amely 93 oldalt tartalmaz. (A továbbiakban a nagy és kis kéziratnak fogom nevezni őket.)

Műfaji besorolásuk igen nehéz, valamiféle átmenetet képeznek a napló, emlékirat, családtörténet és önéletrajz között. Az sem nyilvánvaló, hogy melyik keletkezhetett hamarabb. Valószínű, hogy a nagy jegyzetfüzetbe kezdte el írni alkalomszerűen személyes gondolatait, amely egyébként a *Gondolatok* címet viseli és az 1961. évvel kezdődik. Utolsó bejegyzése 1981-ből való. A kis kézirat címe: *Sic transit gloria mundi*. Talán a nagy kéziratban írt gondolatok kapcsán határozott úgy, hogy külön megírja önéletrajzát. Egy időszakban mindkét kéziratba párhuzamosan írhatott.

A nagy kézirat inkább személyes jellegű írásokat tartalmaz, a kis kézirat inkább nevezhető önéletrajznak, de ez sem folyamatos, bizonyos részek ismétlődnek, továbbá más jellegű írásokat is tartalmaz. Ezekhez kapcsolódik még egy lapokra írt, 6 oldal terjedelmű feljegyzés, amely a *Sic transit gloria mundi* című önéletrajz tervét tartalmazza, illetve ennek első részét. Létezik még egy négyoldalas önéletrajz, amely valamilyen hivatalos helyre készülhetett beadványként. Az említett forrásokból kiragadott részletek rendezésével rekonstruáltam életútját, amelyet helyenként kénytelen voltam nagyapám és nagyanyám szóbeli közléseivel kiegészíteni. Ezeknél a részleteknél csak az emlékezetemre hagyatkozhattam, hiszen a nagyapám életében még távol álltam a későbbi történelmi tanulmányoktól, és a ma

divatos oral history módszereit nem ismertem.

Boldog gyermekkor a Majális utcában

Zalányi Tibor Marosvásárhelyen született 1911. január 22-én. Édesapja Zalányi Béla, az Első Magyar Biztosító Társulat tisztviselője volt, édesanyja Urr Ilona, Urr György, a marosvásárhelyi Református Kollégium volt igazgatójának egyik leánya. 1912-ben született egy húga, Zalányi Margit. Családnévét a háromszéki Zalán helynévből származtatta, bár nincs bizonyíték a család onnan való származásáról.

1913 őszén átköltöztek Kolozsvárra, az apa a nevezett biztosítótársaság ottani fiókjához kérte át magát, talán éppen azért, hogy gyerekei majd az egyetemen tudjanak tanulni. Előbb a Pap utca és az Eszterházy utca sarkán álló kis házban laktak, majd a Majális utca 47. szám alá költöztek. Erről az időszokról többször is megemlékezik mindkét kéziratban, valamint a lapokon elkezdett feljegyzésekben is. A



Zalányi Tibor

lapokon emlékezik a legrészletesebben a Majális utca egykori lakóiról. Az akkori 47. szám az utca utolsó emeletes háza volt, tulajdonosa Békéssy Károly¹. A Zalányi család a földszintet bérelte. A 41. szám alatti ház is a Békéssy Károlyé volt. Ő maga a szemközti oldalon levő, szecessziós freskókkal díszített, ma is meglévő házban lakott, a botanikus kert tőszomszédságában.

Az akkori lakók közül többet is felsorol, közülük megemlítem a 33. szám alatti ház tulajdonosát, dr. Szádeczky Lajos² egyetemi tanárt, történészkatatót. A 31. szám alatt Pákey Lajos³ építész, a 27. szám alatt a Renner börgyár tulajdonosainak valamelyik tagja lakott, akiknek történetét Méhes György a *Kolozsvári milliomosok* című regényében meséli el.

Az apa, aki gyermekeinek minden kívánságát teljesítette, nemsokára a világháborúba távozott. Nem tudni, hogy hol harcolt, a kéziratok csak annyit említenek, hogy tüzér szakaszvezető volt, de a nagyapám elmondása szerint a háború utolsó szakaszát már irodában töltötte. Nagyapám megemlékezik a kis kéziratban barna színű, piros parolis zubbonyáról és tüzérkardjáról, amelyeket meg kellett semmisíteni a háború végén.

Ez az időszak sem volt problémától mentes. 1918 végén az egész család átesett az Európában akkoriban dühöngő spanyolnátha járványon. Nem ismert, hogy a családfő hogyan birkózott meg a háború utáni változással, de az bizonyos, hogy 1936-ban a Prima Ardeleană. Societate de Asigurări Generale nevű biztosítótól ment nyugdíjba.

1919-ben egy érdekes epizód játszódott le, melyet a kis kézirat tartalmaz és Zalányi Tibor többször is elmesélt. Egy festőművésznőnek megtetszett a göndör hajú kisfiú, és le akarta festeni. Az akkoriban berendezkedő román hatalom szenvedélyesen üldözte a zsidókat. Ilyen irányú félelme miatt az apa levágta gyereke haját, nehogy az utcán zsidónak nézzék. A festő mégis elkészítette a portrét. Ez idáig nem sikerült beazonosítani, ki lehetett ez a festőművésznő, lehetséges, hogy csak egy tehetséges amatőrről van szó.

1919-ben kénytelenek voltak átköltözni a volt 42. szám alatti házba, dr.



A gimnázium zenekarát ábrázoló fénykép (1827-28)

Finaly Lajos⁴ egyetemi tanár nyaralójába. Az új lakáshoz 1 holdas gyümölcsös is tartozott. A Majális utca és környéke ideális környezetet jelentett a gyerekek számára, akik bebarangolták a környező telkeket és gyümölcsösöket. Zalányi Tibor itt szerette meg a természetet, amely később meghatározónak bizonyult pályaválasztásában, itt ismerte meg a gyümölcsfajtákat és a különböző növényeket. Édesapjától megkapta a korszak jellegzetes ajándékát, egy kis légpuskát, amely hozzásegítette a madárfajok megismeréséhez.

Az erdélyi írók közül többen is megemlékeztek a kolozsvári Majális utcáról. Ide vágyakozott vissza Kuncz Aladár *Fekete Kolostor* című könyvében, melyben a francia fogsága történetét mesélte el. Wass Albert is ebben az utcában lakott diákévei alatt. Örök rejtély marad számomra, hogy a nagyapám ismerte-e a nála csak 3 évvel idősebb Wass Albertet, aki később szintén a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás területén tevékenykedett. Szintén ezen a környéken talált hajlékot Nagy István kommunista író a családjával, igen mostoha körülmények között, egy fatartóban, ahogy erről *Ki a sánc alól* című önéletrajzi regényében írt.

Ismerkedés a tudományokkal

Tanulmányairól a legrészletesebben a nagy kézirat 82. és 87. oldalain ír, ahol felsorolja majdnem minden ta-

nítójának és tanárának nevét. Az első és második elemi magánúton végezte édesanyja irányítása alatt, aki tanítói képesítéssel rendelkezett, de nem derül ki, hogy tanított-e valamelyik iskolában férjhezmenetele előtt, vagy csak magánnevelőként működött. A harmadik elemi a református teológián működő elemi iskolában járta, majd a negyedik elemi a Farkas utcai római katolikus iskolában. Ezt az osztályt ugyanitt megismételte, mert megbetegedett tüdőcsúcsshurutban.

Az I. és II. gimnáziumot a Farkas utca végében levő református kollégiumban végezte. Egy felsőbb rendeltre – vallásának megfelelően – át kellett iratkoznia az utca közepén levő római katolikus piarista kegyesrendi gimnáziumba. Zalányi Tibor római katolikus vallású volt. A gimnázium többi osztályát itt végezte, itt is érettségizett 1929-ben.

A felsorolt tanárok közül megemlítem dr. Bíró Vencel paptanárt és igazgatót, aki latin–történelem szakos tanár volt, Rác Zózsef magyar szakos tanár volt az osztályfőnöke, Puskás Lajos volt a latintanára, aki az 1980-ban készült bejegyzés szerint még élt. Tanárai mellett itt említi Vikol Kálmánt, aki osztálytársa és jó barátja volt.

A gimnáziumi évek mindenekelőtt alapos latin nyelvismeretet jelentettek, amelynek igen nagy hasznát vehette a természettudományok tanulásában. Később több nyelvet is elsajátított.

Még idős korában is visszaemlékezett egyes latin mondatok elemzésére, többször is ókori latin szerzőktől idézett, amikor életének valamilyen fordulatát akarta jellemezni. Nem véletlen, hogy életrajzának és főként családjá történetének a *Sic transit gloria mundi* címet találta a legkifejezőbbnek, vagyis: *Így múlik el a világ dicsősége*.

A gimnáziumi idők dokumentumai között egy külön diploma maradt fenn az alsó négy évről, amely a mai 5–8. osztálynak felel meg. A gimnázium első osztályában csak képesítések szerepelnek, a magaviselet külön van értékelve az óralátogatástól, mindkettőt minősítéssel értékelték. A latint a III. gimnáziumtól kezdték el tanulni. A dokumentum végén bejegyzés látható, amely szerint sikeresen vizsgázott a gimnázium V. osztályába 1926-ban, tehát felvételizni kellett a továbbtanuláshoz.

Érettségi diplomája szintén fennmaradt, a diplomát a Román Királyság Nevelésügyi Minisztériuma állította ki. A diákokat egy román vizsgabizottság vizsgáztatta. Wass Albert *Kard és kasza* című regényében szerepel egy érdekes részlet, amely szerint őt azért buktatták meg földrajzból, mert nem sorolta fel a magyarokat Románia idegen népei között. Zalányi Tibornak is volt egy hasonló története az érettségiről, mely szerint egyik vizsgázó társa arra a kérdésre, hogy mikortól keresztény a román nép, valamiféle dátummal próbált válaszolni. Megbuktatták az illetőt. Zalányi Tibor mondta meg a várt választ, miszerint a román nép már születésétől fogva keresztény. A diploma hátlapján ismét szerepelnek a négy év átlagai minden tantárgyból, végül kiderül, hogy írásbeli vizsga volt románból és latinból, szóbeli vizsgák voltak románból, az ország történelméből és polgári nevelésből, Románia földrajzából, latinból és természettudományból. Ez utóbbi talán választott tantárgy volt.

A gimnáziumi évek érdekes dokumentuma egy 1927-1928-ból származó fénykép, mely az iskola zenekarát ábrázolja. Ezen Zalányi Tibor az ütőhangszereknél látható, barátja, Vikol Kálmán mint csellós szerepel. Jaross Béla zenetanár, egyházi ember volt a zenekar irányítója és karmesterként Bródy Tamás⁵ van megnevezve, aki a

képen a hátsó sorban balról a harmadik.

A gimnázium elvégzése után az egyetemi évek következtek egészen 1936-ig. Az 1929-1930-as évet a jogi fakultáson végezte, az akkoriban egyszerűen csak Universitatea din Cluj nevű egyetemen. De mivel inkább a természettudományok érdekelték, a következő évben a földrajz–természetrajz szakra iratkozott át.

Itt elvégezte az 1930-1931-es tanévet, de a következő évben csaknem leküzdhetetlen akadályba ütközött, ugyanis 5000 lej laboratóriumi díjat kellett volna fizetnie. Édesapja hivatalnoki fizetése mindössze 6000 lei volt, egyéb jövedelmük nem létezett.

Ekkor jutott eszükbe a Mezőgazdasági Főiskola (Academia de Înalte Studii Agronomice), ahol ingyen lehetett tanulni a legkiválóbb laboratóriumi körülmények között. A nagy kézirat 84. oldalán részletesen leírja, hogyan sikerült elintézni édesapja segítségével évközben az átiratkozást.

A Mezőgazdasági Főiskola 5 év tanulást jelentett. Jelenléti könyvecskéje mellett ezen időszak legérdekesebb dokumentumai a két jegyzet-tömbje, amelyek a laboratóriumi gyakorlatok folyamán készülhettek. Az egyik növényanatómiai megfigyeléseket tartalmaz, színes rajzokkal és részletes leírásokkal, a másik állattanatómiai megfigyeléseket és jegyzeteket. Mindkettő rendkívüli igényességről tanúskodik, szakmai tökéletességük mellett szép esztétikai élményt is jelentenek.

Az egyetemi évek további dokumentumai az egyetemi hallgatók diákbáljaival kapcsolatosak. Az egyik 1931. január 17-ére hívja meg a címzetteket a New York szállóba. A bált a szegény diáktársak „felségélyezésére” szervezték, borítóját Debreceni László⁶ tervezte, és egy trubadúrt ábrázol egy fiatal lány társaságában. A bál fővédnöke báró Bánffy Ferenc⁷ volt. Zalányi Tibor neve a rendezők között szerepel.

A másik meghívó 1934. február 11-ére hívja meg az érdeklődőket a Kereskedelmi és Iparkamara új épületébe. Ez esetben a fővédnökök nevei között első helyen gróf Bánffy Miklós szerepel, továbbá közöttük van dr. Florian Ștefănescu-Goangă⁸ is. A főrendezők ezúttal 43-an vannak, köztük

van Zalányi Tibor is. A főrendezőknek a fényképe is fennmaradt. A rendezők elnöke Mikó Imre⁹ volt, de ott szerepel Haáz Ferenc¹⁰ is. Zalányi Tibor megszámolta a meghívóban a rendezők névsorát, akikre emlékezett, azok mellé odaírta a számot a csoportképre. A kép megtalálható Mikó Imre *Csendes Petőfi utca* című könyvének képei között is. Csoportkép még fennmaradt az 1935-ben rendezett diákbálról, Zalányi Tibor ekkor is a főrendezők között szerepelt.

A nagy kézirat 84. oldalának tanúsága szerint 1936 őszétől 1937 őszéig 1 évre terjedő katonai szolgálatát töltötte a Fellegvárban székelő 11. huszárezrednél (Regimentul nr. 11. Călărași). Itt tanult meg lovagolni, ami már gyerekkori álma volt, és aminek később, hivatása gyakorlása közben nagy hasznát vette. Felsőrolja felette-seinek a neveit, akik tudomása szerint mind eltűntek a II. világháborúban. Katonakönyvének tanúsága szerint, amely már a Román Népköztársaság idejéből való, „Sergent” ranggal szerelt le, mivel az akkori királyi Romániában magyar származású érettségizetteket nem képeztek ki tartalékos tisztnek. Ugyanerről ír Méhes György is.

1937 őszén leszerelt, de diplomavizsgára csak 1938 tavaszán mehetett. A közbeeső időszakban téli gazdasági tanfolyamokat tartott Arad megyében az Erdélyi Magyar Gazdasági Egylet rendezésében, amivel egy kis pénzhez jutott. Vadászi, Erdőhegy és Vasand községekben tartotta a tanfolyamokat. A tanfolyamok befejeztével báró Bornemissza Károly aradhegyaljai-gyóroki-ménesi földbirtokos pár napra kivitte magával ménesi birtokára. Szándéka az volt, hogy egy rokona lányával, Szacs vay Anna-Máriával kapcsolatba hozza. Ez nem sikerült neki, mivel Zalányi Tibor ekkor már jegyben járt Gelei Magdolnával (nagyanyámmal).

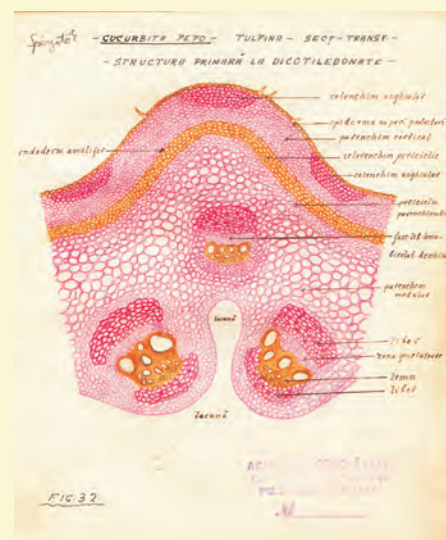
1938 márciusában letette diplomavizsgáját, ezután a pedagógiai szemináriumot is elvégezte a Farkas utcában lévő román nyelvű gimnáziumban, Gluidolescu professzor irányítása és vizsgáztatása alatt. Igazolását a Kolozsvári Egyetem pedagógiai szemináriumra adta ki, ennek tanúsága szerint természettudományokból tartott órákat.

Időközben megromlott a szülei közötti viszony, ami apjának távozásához vezetett. 1931-1932 körül elköltözött a Majális utcából, de kapcsolatait fiával továbbra is fenntartotta, mindvégig gondoskodott tanulmányai támogatásáról az egyetemi évek alatt. Anyja nem akart elválni, a hatóságok így nem választották el őket. Zalányi Tibor számára édesapja elköltözése egy életre szóló tragédiát jelentett. Mindkét kéziratában a legnagyobb tisztelet hangján emlékezik meg szüleiéről, egyiket sem okolva a történetekért.

Húga, Zalányi Margit nem járta végig a gimnáziumot, kimaradt a Marianum Római Katolikus Kereskedelmi Leánylíceumból, ahol a nagyanyám, Gelei Magdolna is tanult, majd énekelni tanult. Férjhez ment egy kolozsvári zenészhez, Szapita Lászlóhoz, akivel Bukarestbe költöztek. A kis kézirat tanúsága szerint énekesként több nyelven is énekelt a rádióban, járt Törökországban, Görögországban és Jugoszláviában.

Az 1930-as évek kolozsvári zenei világáról érdekes képet nyújt Gheorghe Sbârcea¹¹ *Szép város Kolozsvár* című könyvében. Nem tudom, hogy volt-e kapcsolata Zalányi Margittal vagy Szapita Lászlóval, de egy 1933-ból származó fényképen együtt van Zalányi Tiborral és Fuhrman Károly¹² ötvösművésszel.

Kelemen Albert



Zalányi Tibor növényanatómiai megfigyeléseket tartalmazó jegyzet-tömbjének egyik oldala

Jegyzetek:

1. **Békéssy Károly** (Kolozsvár, 1850? – Kolozsvár, 1938. dec.?). Újságíró, közgazdasági író. Jogi tanulmányait Kolozsvárott és Bp.-en végezte, majd újságírói pályára lépett. 1875-től 1881-ig szerkesztője volt a kolozsvári Kelet című politikai napilapnak. Ő adta ki és szerkesztette a Kolozsvári Közlönyt (1882–1886) és tanárként tanított a kolozsvári egyetemen.

2. **Szádeczky Kardoss Lajos.** Egyetemi tanulmányait Budapesten és Bécsben végezte, 1881-ben történelem–latin szakos középiskolai tanári oklevelet, 1882-ben bölcsészdoktori diplomát szerzett. 1891-ben Kolozsvárott, a Ferenc József Tudományegyetemen kapta meg a Magyar Történelem katedrát, s a nyilvános tanárrá való kinevezést. Kolozsvári éveiben Erdély és leginkább a székelység történelme, a hun, székely, magyar rokonság és eredet kérdésével kapcsolatban és II. Rákóczi Ferencre vonatkozóan végzett kutatásokat.

3. **Pákey Lajos** (Kolozsvár, 1853. március 1. – Kolozsvár, 1921. márc. 22.). Kolozsvári építész. 1880-ban szülővárosa meghívta a város főépítészének, ahol élete végéig dolgozott. Első nagyobb műve a városi közbiztonság volt. Később a Magyar Királyi Állami Fa- és Fémipari Szakiskola és az I. Ferenc József Iparmúzeum (ez intézmény megalkotása is az ő nevéhez fűződik) igazgatója volt. Ebben az időszakban hézagpótló munkaként ő maga írt az iskola számára Építéstan, Építési alaktan és Építési anyagismeret címmel tankönyveket. Főépítészként ő irányította Kolozsvár XIX. századvégi építészetét. Több tucat középület, templom és családi villa mellett számos síremléket, illetve emlékművet tervezett. A kolozsvári Máttyás-szobor talapzatának munkálatai nyomán Ferenc József Lovagrend Keresztje kitüntetését kapott.

4. **Dr. Fialy Lajos.** Fialy Henrik, a kolozsvári piarista főgimnázium tanárának az egyik fia. 1926-ban a gimnázium egyik öregdiák-találkozásán megjelent. Ekkor ugyanis Fialy Lajos magyar királyi vasúti és hajózási felügyelő és miniszteri tanácsos volt Budapesten.

5. **Bródy Tamás** (Kolozsvár, 1913. jan. 24.–Bp., 1990. jún. 10.). Karmester, zeneszerző. A Zeneakadémián 1929–1933 között Kodály Zoltánnál tanult zeneszerzést. Karmesteri pályafutását 1935-ben kezdte a Budapesti Szimfonikus Zenekar vendégkarmestereként. A II. világháború kitöréséig Bécsben, Bernben és Luzernben rendszeresen fellépett karmesterként. 1957–59-ben a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának karmestereként is működött. 1947-től 1973-ig, nyugdíjazá-

ságig a Fővárosi Operettszínház karmestere volt.

6. **Debreceni László.** Tanulmányait a kolozsvári közép fokú technikumban végezte 1923-ban; majd népművészeti és építészettörténeti tanulmányokat folytatott. Első írása 1924-ben jelent meg az Ifjú Erdély-ben. 1925-ben ismerkedett meg Kelemen Lajossal, az ő javaslatára kezdte rajzolni Erdély középkori műemlékeit. 1928-tól 1944-ig az Erdélyi Református Egyházkerület, illetve Makkai Sándor püspök megbízásából az egyházi építészeti emlékek és műtárgyak összeírásával, felvételezésével, műemléképületek gondozásával, épülettervezéssel foglalkozott. 1945-től 1948-ig hadifogoly volt. 1949-től a kolozsvári Magyar Művészeti Intézet, majd a Ion Andreescu Képzőművészeti Intézet műszaki felelőse, 1955-től nyugalomba vonulásáig a lektora. Ő volt az egyik kulcsszereplő a második világháború utáni országos műemlék-összeírás kolozsvári munkálatainál.

7. **Báró Bánffy Ferenc.** A család bárói ágából származott, Bánffy Dezső (1843–1911) és báró Kemény Mária (1844–1884) fia. Katonai akadémiát végzett, kolozsborsai birtokán gazdálkodott. Publicista, II. Katalin cárnő és Gorcsakov kisebbségi politikája c. vitacikkét a Magyar Kisebbség 1924/15-16-os száma közölte. Felajánlott 25 000 lejes pályadíja alapján a lap szerkesztősége 1925-ben pályázatot írt ki az erdélyi magyarság történetének megírására, különös tekintettel a művelődés történetére, s az első díjat a Karácsonyi János, Kelemen Lajos és Krenner Miklós személyéből álló bírálóbizottság Király Pál erzsébetvárosi tanárnak ítélte. Fennmaradt levelek tanúsága szerint a liberális gondolkodású arisztokrata Kós Károly és Kuncz Aladár irodalmi törekvéseit is támogatta, majd lehetővé tette az Erdélyi Fialok falufüzeteinek megjelenését, s elősegítette a fiatal falukutatók szociográfiai munkáját, köztük a Mikó Imrét, aki az ő anyagi támogatásával írta meg Az erdélyi falu és a nemzetiségi kérdés c. munkáját.

8. **Dr. Ștefănescu-Goangă, Florian** (1881–1958). Híres román pszichológus, a Román Akadémia tagja. Lipcsében tanult, a kolozsvári egyetem tanárának nevezték ki, ahol létrehozott egy pszichológiai kísérleti és összehasonlító intézetet. Később az egyetem rektora lett, 1938. november 22-én a vasgárdista mozgalom néhány tagja megpróbálta meggyilkolni.

9. **Mikó Imre.** A kolozsvári Unitárius Kollégiumban érettségizett (1929), az I. Ferdinand Egyetemen jogi doktorátust szerzett (1934), a Bolyai Tudományegyetemen orosz nyelvből és irodalomból ál-

lamvizsgázott (1954). Mint egyetemi hallgató az Erdélyi Fialok főmukatársa, cikkeit közölte a Keresztény Magvető, az Erdélyi Múzeum, a Keleti Újság, Magyar Kisebbség. Ösztöndíjként a nemzetközi jogot tanulmányozta Párizsban (1934–36). 1937 elején szerkesztette a lugosi Magyar Kisebbség Kisebbségi Jogélet című mellékletét. Politikai pályáját az OMP bukaresti irodájában kezdte. 1937-ben országgyűlési képviselőnek választották Udvarhely megyében, de a parlamenten kívüli Goga-kormány kinevezése folytán nem kapott igazolást. Ügyvédi irodát nyitott Kolozsvárt. A királyi diktatúra alatt a Magyar Népköztársaság bukaresti jogvédő irodájának főtitkára (1939–40), a bécsi döntések után az Erdélyi Párt országgyűlési képviselője és vezetőségi tagja.

10. **Haáz Ferenc** (Székelyudvarhely, 1913. március 18. – Szovjetunió, 1944 ősz). Erdélyi magyar etnográfus. Haáz Ferenc Rezső fia, Haáz Sándor öccse. Szülővárosában a Római Katolikus Főgimnáziumban végezett (1930), majd a kolozsvári egyetemen földrajz–természettudomány (1937), Budapesten néprajzi tanulmányokat, itt szerzett doktorátust (1941). Előbb tanár a Székelyudvarhelyi Református Kollégiumban, majd egyetemi tanársegéd Kolozsvárt a néprajzi tanszéken. Bulgáriában járt tanulmányúton (1943). Részt vett az Erdélyi Fialok szerkesztésében, az Ifjú Erdély munkatársa. A székely néprajzkutatás nagy ígérete volt: 1937-ben Parajd községről és sóbányájáról írta egyetemi dolgozatát, szaktanulmányait erdélyi hímezésekről s a korondi fazekasmesterségről a budapesti Néprajzi Értesítő közölte. Önálló kötete: Udvarhelyszéki famesztersek (87 rajzzal és fényképpel, Kolozsvár, 1942). Dolgozata a Dimitrie Gusti-féle falukutató módszeréről (1943) kéziratban maradt.

11. **Sbârcea, Gheorghe** (zeneszerzői művésznevének Claude Romano) (Maroshévíz, 1914. március 23. – Bukarest, 2005. július 27.). Román zongorista, zeneszerző, zenetörténész, újságíró, író, műfordító, diplomata volt.

12. **Fuhrman Károly.** Mestere Voith Antal kolozsvári ötvös volt. 1941-től tagja és kiállítója volt a Barabás Miklós Céhnek. 1941–43 között a Budapesti Iparművészeti Iskolán tanult. Az 1940-es években Kolozsváron végzett régészeti feltárások során több száz rajzot készített a honfoglalás kori leletekről; az ezeken talált motívumokat később munkáiban felhasználta. 1944–47 között a Szovjetunióban volt hadifogságban. Felesége Ferenczy Júlia festőművész volt.